

Mult Stimat Domnule Lorin Cantemir,

Cu multă emoție și bucurie am deschis cartea cu povești istroromâne ce mi-ați trimis... Înfățișarea grafică e frumoasă, dar mai înainte de toate ceea ce faceți Dvs. este o lucrare enormă, aceea de conștientizare în rîndurile populației din țară a existenței fraților noștri istroromâni! Puțini cred că știu în țară de existența acestor frați depărtați geografic, din Istria.

Vă admir apoi și vă felicit pentru cuvintele spuse verde, răspicat, guvernanților noștri: „Soarta acestor români a fost plină de neșansă. Cu toate că au încercat să nu-și uite obîrșia prin toponimie, patria mamă cea oficială i-a uitat cu desăvîrșire. Nu se cunoaște nici o acțiune a nici unui guvern care cel puțin să fi încercat ceva pentru sprijinul acestor frați... Trebuie să subliniem cu toată fermitatea și revolta că statul român, lipsit de orice sentiment și patriotism față de populația de origine română, nu a făcut nimic...” etc., etc.

Tragice, adevărate cuvinte, izvorîte dintr-o inimă românească. Guvernanții noștri par de aceea ai unui stat străin, care a uzurpat numele de România, o „Pseudoromânie”, așa cum scrie într-o carte, apărută în acest an, intitulată chiar *Pseudoromânia*, dl. Ion Varlam.

Cartea pe care Dvs. ați editat-o este prima carte de basme istroromâne în limbă literară română, deoarece culegerile apărute pînă acum erau în dialect istroromân – și cu traducerea românească paralelă doar cea a Prof. Leca Morariu, *De-ale Ciribirilor*, apărută în 1928.

Neadresîndu-se doar filologilor, ca cele mai sus menționate, cartea ce-ați editat Dvs. este o mare operă de cunoaștere a fraților istroromâni în rîndurile publicului larg, pentru care vă felicit.

Vă mulțumesc din suflet pentru cartea ce mi-ați oferit și mai cu seamă că ați oferit-o suflării românești, încadrînd astfel basmele istroromânilor în coordonatele spiritualității noastre românești.

Vă rămîn de aceea în mod deosebit recunoscător și încă o dată vă felicit!

Cu dragoste și stimă,

Emil Petru RAȚIU

Președinte al Asociației Culturale Istroromâne „Andrei Glavina”

P.S. Vă trimit o povestire istroromână scrisă recent de un povestitor din Jeiăn, publicată în ultimul număr al revistei pentru dialecte romanice „micRomania”, din Belgia.

[Povestirea o vom reproduce în numărul viitor al „Revistei române”]

Nicolae BUSUIOC

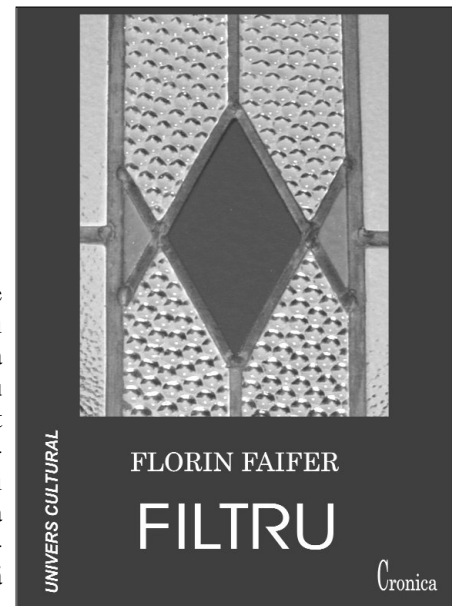
FILTRUL SEDUCĂTOR

Îi știam stilul seducător din celelalte volume de eseistică, critică și istorie literară, amintindu-mi de *Semnele lui Hermes*, *Cordonul de argint* și *Efectul de prismă*, îi aflasem aprecierile rafinate asupra teatrului din *Dramaturgia între clipă și durată*, am urmărit, fie și sporadic, caracterizările discursului său în opinia unor voci care nu pot fi puse la îndoială, rezultînd din acestea că Florin Faifer are un stil plastic remarcabil, o ironică care dă eleganță pînă și emoției, o frază a cărei subtilitate impune distincție și finețe, calități care au devenit în ultimul timp o *rara avis*. Desigur, superlativele nu se opresc aici. Scrisul său este fluent, sonor și euforic, incomod și fascinant deopotrivă, cu metafore critice scilipitoare, cu ritmuri ale unei elocințe născute din reveria livrescă, altfel, oricît de impetuos ar fi temperamentul său, textul nu ar fi însoțit de fior și harul stilistic nu ar răzbate atît de profund miezul estetic al cercetărilor și observațiilor sale.

Îl întîlnesc uneori pe scriitor urcînd sau coborînd Dealul Copoului, schimbăm cîte o vorbă, aruncăm păreri asupra politicii noastre naționale, comică și tristă, despărțindu-ne apoi cu un salut amical. Mulți trecători de pe lîngă el nici nu bănuiesc că e unul dintre cei mai înzestrați în arta scrisului critic, că dacă s-ar ști acest lucru ar fi repede oprit din mers

(măcar de către unii) pentru a li se oferi șansa unui dialog cu un om inteligent sau pur și simplu pentru a-i asculta rostirea echilibrată, fan-tezistă sau, după caz, acidă, mal-

ițioasă, surprinzătoare. Altfel, va avea grijă să rețină în maniera-i cunoscută, chiar în primul articol ce-l va publica, toată fauna de flecari, veleitari, escroci, bîrfitori, meschini, pezevenghi, ridicoli și potlogari din urbea noastră. Mărturisesc că nu i-am spus niciodată direct că sînt un admirator al condeierului care este, că-i prețuiesc mult demersul hermeneutic și măiestria portretistică, intuiția cu care descoperă trăsăturile personajelor evocate. Are un fel de a fi captivant atunci cînd se afundă în analiza unei cărți, a unei opere, cu desfășurări într-o cadență impecabilă, o face cu vervă și dezinvolt, fără riscul de a cădea într-un decorativ facil și patetic.

Florin Faifer confirmă toate acestea și încă multe altele în *Filtru* (Editura Cronica, 2005), un volum de exegeză riguroasă și pilduitoare, cu interpretări demne de un critic de anvergură și în care este întâlnită constant pecetea unor cugetări fără prejudecăți. Se oprește aici asupra unor cărți, figuri și destine din cultura și literatura română, precum cele ale lui Ion Ghica, căzându-i sub lupă „reformele unui prinț clarvăzător”, Liviu Rebreanu, întrebându-se, în cazul lui, dacă „masca de dramaturg chiar nu i se potrivește?”, este atras de personalitatea lui Nicolae Iorga, „un eremit în agora”, și lista continuă cu Victor Eftimiu, care „înfrunt de basme, cultivă, mai mult decât adevărul istoric, valorile poetice”, Victor Ion Popa, „moldoveanul nostalgic și șugubăț”, apoi cu Cella Serghi, Mihail Sebastian, Paul Celan, Al. Kirițescu, trecând în revistă cu farmec subtil și fluiditate analitică calități și defecte ale operelor de sub semnăturile amintite. Criticul nu uită o clipă că „fantasmele cotropesc lumea aieva, pentru a se risipi, iar și iar, sub impactul unor deziluzii”, pentru că literatura, la urma urmei, e o stare „a evadării în alte lumi”. Am amintit de primul capitol al cărții, sub titulatura *Șerpuiți prin istoria literară*.

Remarcăm că opiniile autorului sînt cînd la unison, firește, cu luciditatea, bunul simț și sinceritatea, cînd în răspăr și necruțătoare cu „o seamă de tendințe, de arogante teorii care, la noi sau aiurea, au căutat să se impună pe cît de abuziv, pe atît de intolerant”. În următorul capitol, numit *Lecturi cu filtru*, Florin Faifer se oprește, printre altele, și asupra *Alchimiei existenței* de Al. Paleologu, carte de care orice cititor cu gustul format și cu atît mai mult un analist se apropie ca de o „făptură îndrăgită, cu delicatețe și agridime, cu eleganța tandră și virilă a unui senior care nu se sfiește, într-un veac pragmatic, de bunele maniere și nici nu-și disimulează încîntarea profundă pe care o comuniune aleasă, cu o carte sau un prieten, i-o poate dărui”. Iată o frază care îl surprinde pătrunzător și esențial pe cel cu apetitul spectacolului cerebral, dar care nu se dezice de recunoașterea unui „anume răsfaț de sine”. Sumarul *Filtrului* continuă cu *Rotonda cu memorialiști* (Costin Merișca, Vasile Iancu, Nicolae Turtureanu, Grigore Ilisei, Constantin Coroiu) și cu *Însemnările unui (fost) secretar literar*, în care predominante sînt analizele unui segment important din dramaturgia românească. Ne intersectăm și aici cu pagini scrise cu verva celui ce stăpînește trăsătura suplă a condeiului, cu exprimări ale unui mesianism împărțit între lumea ideilor și cea a acțiunilor. Textul de teatru pare a fi „slăbiciunea” lui Florin Faifer, acolo se află în universul cu sumedenia lui de contrarietăți, cu frustrări și obscure timidități, cu sarabanda de patimi ale personajelor cărora actorii le dau viață pe scenele miraculoase. „Se scrie teatru, nu fie de ochi, în țara asta. Că se publică rar, e altă poveste. Lăsați în voia hazardului, aceste piese, pînă ajung să fie și jucate, prin multe vămi au de răzbit – și răzbesc anevoic. Așa încît, sumedenie de texte netipărite sînt absorbite în neant, de parcă n-ar fi existat vreodată. Nu e păcat?”. Constatarea amară e de prisos a mai fi comentată. Doar că ingratitudinile nemeritate plutesc liber sub norii cerului întunecat.

Lăsăm plăcerea cititorului să identifice în *Filtru* încă multe alte titluri de cărți (romane, piese de teatru, memori-

alistică, exegeze etc.) pe care criticul le-a supus microscopului său captivant, unul care funcționează fără cusur, după principiul obiectivității și al judecății de valoare. El este un „impresionist” în sensul în care, ne întorcem tot la Al. Paleologu, se acceptă că „a repudia impresionismul înseamnă a repudia pur și simplu esența criticii”. Prin urmare, cel care ocolește impresionismul nu-i decît un pedant, unul dintre accia care sînt „inapți de o relație afectivă (și efectivă) cu opera de artă”. Critica literară contemporană trebuie să-și impună criteriile valorice de semnalară, selectare și apreciere a tot ceea ce se editează. Exegeții pot fi și nonconformiști, incozi și chiar rebeli, cu condiția însă ca misia lor să conducă numai și numai la supremația elementelor axiologice. Aristotel a anticipat finalitatea a trei milenii de cercetare; oamenii s-au tot întrebat de ce opera lui Homer a rămas și altceva nu? Răspunsul este cît se poate de vizibil. Florin Faifer, prin vocația sa de critic prestigios, face parte indubitabil din cercul restrîns al eșantionului de lideri ieșeni din domeniu.

